

Kohtuasi C-205/23

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

28. märts 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

24. veebruar 2023

Apellant:

Engie România SA

Kostja:

Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei

Põhikohtuasja ese

Apellatsioonkaebus, mis esitati Judecătoria Sectorului 4 București (Bukaresti 4. sektori esimese astme kohus, Rumeenia) tehtud kohtuotsuse peale, millega jäeti põhjendamatus tõttu rahuldamata Engie România SA kaebus (plângerea contravențională), mille ta esitas Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei (riiklik energiasektori reguleeriv asutus, Rumeenia, edaspidi „ANRE“) tehtud protokollide ja haldusõigusrikkumiste eest määratud sanktsiooni peale.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel palutakse tõlgendada direktiivi 2009/73/EÜ artikli 3 lõiget 1, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 50 ja artikli 52 lõikeid 1 ja 3 ning proportsionaalsuse põhimõtet.

Eelotsuse küsimused

1. Kas läbipaistvuskohustuse, mis on maagaasi tarnijatel kodutarbijate suhtes ning mis võeti riigisisestesse õigusaktidesse üle ja mille rikkumist käsitatakse nende õigusaktide tähenduses haldusõigusrikkumisena (contravenția), väidetava rikkumise tagajärjel võib pädev riigisisene asutus ka kohustada maagaasi tarnijat kohaldama suhetes tarbijatega halduskorras kehtestatud hinda, mis ei arvesta maagaasiturul hindade vaba kujunemise põhimõtet, mis on sätestatud direktiivi 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ, artikli 3 lõikes 1?

2. Kas asjaolu, et maagaasi tarnijat karistavad nii tarbijakaitseamet kui ka riiklik energiasektori reguleeriv asutus, võttes vastu kaks erinevat haldusõigusrikkumise protokollit, millega nad kehtestavad tarnijale samad meetmed (meetmeid kehtestavate haldusaktide dubleerimine), võib pidada *ne bis in idem* põhimõtte põhjendatud piiramiseks Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 52 tähenduses, või rikub see viidatud põhimõtet?

Kas erinevate ametiasutuste poolt samade asjaolude alusel samu meetmeid kehtestavate aktide kumuleerimine austab proportsionaalsuse põhimõtet?

Viidatud liidu õiguse sätted

Euroopa Liidu põhiõiguste harta: artikkel 50 ja artikli 52 lõiked 1 ja 3

Direktiiv 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ: artikli 3 lõige 1

Viidatud riigisiseseid sätted

Seadus nr 363/2007 ebaõiglaste tingimuste vastase võitluse kohta ettevõtjate ja tarbijate vahel sõlmitud lepingutes ja õigusaktide Euroopa tarbijakaitseadustega ühtlustamise kohta (legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor)

Seadus nr 123/2012 elektrienergia ja maagaasi kohta (legea nr. 123/2012 a energiei electrice și a gazelor naturale):

- artikli 143 lõike 1 punktis k on sätestatud, et maagaasi tarnijal on muu hulgas kohustus esitada lõpptarbijatele läbipaistvat teavet hindade/tariifide ning tema pakutavate teenuste kättesaadavus- ja kasutamistingimuste kohta; kohustuse täitmata jätmine kujutab endast haldusõigusrikkumist (contravenția) (artikli 194 punkt 24¹), mille eest karistatakse trahviga 20 000 Rumeenia leud kuni 400 000 Rumeenia leud (artikli 195 punkti 2 alapunkt c);

- artikli 194 punktis 33 on sätestatud, et maagaasi tarbijatele esitatavat teavet käsitlevate sätete täitmata jätmine kujutab endast haldusõigusrikkumist (contravenția), mille eest karistatakse trahviga 10 000 Rumeenia leud kuni 200 000 Rumeenia leud (artikli 195 punkti 2 alapunkt b).

Määrus lõpptarbijatele maagaasi tarnimise kohta, mis kiideti heaks ANRE otsusega nr 29/2016 (regulamentul privind furnizarea gazelor naturale la clienții finali, aprobat prin Ordinul ANRE nr. 29/2016):

- artikli 22 lõikes 1 on ette nähtud, et konkurentsiturul tarnitakse maagaasi konkurentsitingimustel, tarnija ja lõpptarbija vahel sõlmitud tarnelepingu alusel, tarnehinnaga ja nende vahel kokku lepitud või tüüppakkumiste kaudu kehtestatud kauplemistingimustel.

ANRE otsus nr 106/2014 maagaasi tarnijate poolt lõpptarbijate teavitamise kord seoses maagaasi tarne kauplemistingimustega (ordinul ANRE nr. 106/2014 privind modalitățile de informare a clienților finali de către furnizorii de gaze naturale cu privire la condițiile comerciale de furnizare a gazelor naturale):

- artikli 4 lõigetes 1, 2, 5 ja 6 on ette nähtud, et lõpptarbija on õigus sõlmida tarneleping nii otseläbirääkimiste teel kui ka tarnija koostatud tüüppakkumise vastuvõtmisega, ning juhul kui tarbija võtab tüüppakkumise vastu, on tarnijal kohustus esitada lepingus vähemalt kogu tüüppakkumises sisalduv teave, mis tuleb koostada ja mida tuleb esitada lihtsalt, selgelt, loetavalt ja kättesaadavalt ning mis teeb selle mõistmise lihtsamaks.

ANRE otsus nr 27/2020, millega kehtestatakse sätted maagaasi kodutarbijatele tarnimisega seotud meetmete võtmiseks reguleeritud tariifide kaotamise eesmärgil (ordinul ANRE nr. 27/2020 pentru stabilirea unor măsuri privind furnizarea gazelor naturale la clienții casnici în perspectiva eliminării prețurilor reglementate):

- artikli 7 lõikes 1 on ette nähtud, et kui kodutarbija ei ole oma valikuõigust kasutanud 30. juuniks 2021 ega ole praeguse või teise tarnijaga sõlminud maagaasi tarnelepingut konkurentsitingimustel, loetakse praeguse tarnija esitatud pakkumine vastuvõetuks ning kõnealuse pakkumisega seotud lepingut peetakse vaikimisi vastuvõetuks tsiviilseadustikus (Codul civil) ette nähtud tingimustel, kui tarbija ei teavita tarnijat viidatud kuupäevaks lepingu sõlmimisest keeldumisest või lepingutingimuste või -klauslite muutmise või täiendamise taotlusest.

Määrus energiasektoris vastu võetud õigusaktide rikkumise tuvastamise, rikkumistest teavitamise ja nende eest karistamise valdkonnas, mis kiideti heaks ANRE otsusega nr 62/2013 (regulamentul de constatare, notificare și sancționare a abaterilor de la reglementările emise în domeniul energiei, aprobat prin Ordinul ANRE nr. 62/2013):

- artikli 21 lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud, et koos haldussanktsiooni (sanctiunea contravențională) kohaldamisega on ette nähtud täitmismeetmed ja -tähtajad seaduslikkuse ja/või õigusaktide õige kohaldamise taastamiseks ja eksisteeriva ebaseadusliku olukorra kõrvaldamiseks ning et protokollid ja haldusõigusrikkumise eest määratud trahviga ette nähtud tingimuste kohaselt peab rikkumise toime pannud isik tuvastatud rikkumised heastama, täites ette nähtud seadustamismeetmeid.

Valitsuse määrus nr 2/2001, millega kehtestatakse haldusõigusrikkumiste õiguslik kord (Ordonanța Guvernului (OG) nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor):

- artikli 5 lõikes 7 on ette nähtud, et sama haldusõigusrikkumise eest (contravenția) võib kohaldada ainult ühte haldusõiguslikku põhikaristust (sanctiunea contravențională) ja ühte või mitut lisakaristust.

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse lühiülevaade

11. oktoobri 2021. aasta protokollis haldusõigusrikkumise tuvastamise ja selle eest karistuse määramise kohta (edaspidi „11. oktoobri 2021. aasta protokoll“) leidis ANRE, et apellant (Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) (edaspidi „apellant“) pani maagaasi volitatud tarnijana toime mitu niisuguste õigusnormide rikkumist, mis käsitlevad maagaasitarnija kohustusi lõpptarbijate suhtes.
- Esiteks tegi ANRE kindlaks rikkumised maagaasi tarne tüüppakkumiste sisus, mis seisnesid: i) koostamiskuupäeva märkimata jätmises; ii) kehtivusperioodi märkimata jätmises; ja iii) elektroonilise arve saatmise alternatiivi märkimata jätmises.
- Teiseks tuvastas ANRE, et teatud tüüppakkumistes oli jäetud märkimata sõnaselge võimalus muuta teatud tingimustel maagaasi tarnehinda, kuigi lepinguklauslid seda sätet sisaldasid ja kodutarbijaid teavitati teabekohustusest ja vastavatest valikutest nõuetekohaselt, mistõttu võis hinnamuutus aset leida välise ja ettenägematute sündmuste tagajärjel.
- Tarbijaid teavitati „maagaasi kodutarbijatele tarnimiseks ANRE poolt reguleeritud hindade kaotamisest“ ja nende tähelepanu juhiti maagaasi tarnehinna tõusule 155,24 Rumeenia leult/MWh ilma käibemaksuta 175 Rumeenia leule/MWh ilma käibemaksuta, alates 1. novembrist 2021, millega tarbijad 1. juulil 2021 nõustusid; viimane teavitus sisaldas ka lisaakti maagaasi tarnehinna viidatud summale tõstmiseks.
11. oktoobri 2011. aasta protokollid hinnangute alusel otsustas ANRE karistada apellanti trahviga koguväärtuses 800 000 Rumeenia leud ja ühel konkreetsel juhul hoiatusega.

- 6 Lisaks nägi ANRE apellandile ette teatud seadustamisemeetmed, mis tuli täita 15 päeva jooksul alates kõnealuse protokollis kättetoimetamise kuupäevast. Seadustamisemeetmed hõlmasid viidatud protokollis tuvastatud lõpptarbivate teavitamist ja kõikide lõpptarbivate, kes olid nõustunud maagaasi selleks ette nähtud perioodil kehtiva kindlaksmääratud hinnaga, tuvastamist ja nende teavitamist maagaasi kindlaksmääratud hinna, mis oli apellandile tüüppakkumiste kaudu siduv, säilitamisest ning asjassepuutuvatele klientidele väljastatud lisaaktide, millega maagaasi tarnehinda tõsteti, tühistamist.
 - 7 Enne 11. oktoobri 2021. aasta protokollis vastuvõtmist viis Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor (Rumeenia riiklik tarbijakaitseamet, edaspidi „ANPC“) apellandi suhtes läbi kontrolli, mis lõpetati 14. septembri 2021. aasta protokolliga ja haldusõigusrikkumise eest karistuse määramisega, millega ametiasutus leidis, et apellant kasutas oma majandustegevusega tegeledes ebaausaid ja agressiivseid kauplemistavasid, rikkudes järelkult seaduse nr 363/2007 sätteid.
 - 8 ANPC arvates seisnesid kõnealused tavad tarbijatele selliste teavituste saatmises, mis sisaldasid esialgseid pakkumisi, milles oli ette nähtud teatud hind ja teatud tingimused kehtivusega 12 kuud ning millega tarbijad vaikimisi nõustusid, mille järel saadeti kolme kuu pärast uued erineva hinnaga pakkumisi sisaldavad teavitused. Nii eksitas apellant tarbijaid, kuna hinda muudeti esialgsete pakkumiste kehtivusajal.
 - 9 Nende ebaausate kauplemistavade tuvastamise alusel nägi ANPC 14. septembri 2021. aasta otsusega apellandile ette meetmed kõnealuste tavade lõpetamise kohta, tegevuse peatamise kuni viidatud kauplemistavade lõpetamiseni ja maagaasi kodutarbijate tarnehinna muutmise hoidumise.
 - 10 Judecătoria Sectorului 4 București (Bukaresti 4. sektori esimese astme kohus, Rumeenia) kantseleis registreeritud kaebusega (plângerea contravențională) vaidlustas apellant 11. oktoobri 2021. aasta protokollis.
 - 11 Judecătoria Sectorului 4 București (Bukaresti 4. sektori esimese astme kohus, Rumeenia) jättis 14. märtsi 2022. aasta otsusega kaebuse (plângerea contravențională) põhjendamatus tõttu rahuldamata, jättes 11. oktoobri 2021. aasta protokollis muutmata.
 - 12 Apellant esitas 14. märtsi 2022. aasta kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse, pöördudes selles osas eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole, kes peab vaidluses lõpliku otsuse tegema. Apellatsioonimenetluses palus apellant pöörduda Euroopa Kohtu poole eelotsuse saamiseks seoses eelotsuse küsimuste teatud aspektidega.
- Põhikohtuasja poolte peamised argumendid**
- 13 11. oktoobri 2021. aasta protokollis leidis ANRE esiteks, et apellant ei olnud täitnud õiguslikku kohustust teha oma lõpptarbivatele avatult, sõnaselgelt ja

läbipaistvalt kättesaadavaks selge teave tema poolt maagaasi tarbimiskohtadesse tarnimise tegevuses kasutatud hindade kohta.

- 14 Teiseks leidis ANRE, et tüüppakkumised, millega kliendid nõustusid ja mille alusel teatud lepingud sõlmiti, nägid ette kindlaksmääratud hinna, mis kehtis 12 kuud, ilma et neis oleks täpsustatud, et tarnija jättis endale õiguse kõnealusel perioodil pakutud hinda muuta/ajakohastada – õigus, mis oli sõlmitud lepingutes siiski ette nähtud.
- 15 Seetõttu märkis ANRE, et kuna pärast tüüppakkumisega seotud lepingu sõlmimist tehtud hinnamuudatusega rikub maagaasi tarnija talle seaduse nr 123/2012 artikli 143 lõike 1 punktist k tulenevat läbipaistvuskohustust, kujutavad tuvastatud asjaolud endast sama seaduse artikli 194 punktis 24¹ ette nähtud haldusõigusrikkumisi (contravenția).

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühiülevaade

- 16 Kõigepealt märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et esiteks ANPC ja teiseks ANRE karistasid apellanti samade asjaolude eest, mida nad kvalifitseerisid erinevalt: ANPC vastavalt tarbijate suhtes seaduses nr 363/2007 sätestatud õigusliku kohustuse rikkumisena; ANRE seaduse nr 123/2012 artikli 143 lõike 1 punktis k ette nähtud läbipaistvuskohustuse rikkumisena.
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus sedastab seejärel, et mõlemad ametiasutused kehtestasid apellandile sama parandusmeetme võtmise kohustuse, mis seisnes selles, et tuli taastada 2021. aasta aprilli tüüppakkumistes ette nähtud hind, mis oli märkimisväärselt madalam kui maagaasi ostuhind vabaturul, arvestades selle hinna muutust turul ajavahemikus 2021. aasta juulist septembrini ja hiljem.
- 18 Seega esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul tõlgendada direktiivi 2009/73 artikli 3 lõiget 1, mis võeti riigisisesse õigusesse üle seaduse nr 123/2012 2. peatükiga, mille alusel võeti vastu 11. oktoobri 2021. aasta protokoll.
- 19 Selles osas leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohtu poole on vaja pöörduda, et selgitada aspekti, mis on seotud võimalusega, et ühe liikmesriigi reguleeriv asutus kehtestab maagaasi tarnijale hinna, mis erineb direktiivi 2009/73 artikli 3 lõikes 1 sätestatud turuhinnast, olukorras, kus see ametiasutus heidab kõnealusele tarnijale ette klientide suhtes läbipaistvuskohustuse rikkumist õigusakti alusel, millega viidatud direktiiv riigisisesse õigusesse üle võeti.
- 20 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul tõlgendada harta artiklit 50 ja artikli 52 lõikeid 1 ja 3, kuna vastus sellele küsimusele on vajalik, et selgitada, kas *ne bis in idem* põhimõtte (mida reguleeritakse käesoleval juhul ka riigisiseses õiguses valitsuse otsuse nr 2/2001 alusel) kohaldamist võib piirata, kui erinevatele õiguslikele alustele tuginedes

(vastavalt seadusele nr 123/2012 ja seadusele nr 363/2007) karistatakse samade asjaoluside eest kaks korda.

TÖÖDOKUMENT